

Podobe lezbijk in gejev v filmu

To besedilo se ne ukvarja s celotno zgodovino ali z nastankom fenomena, ki ga danes poznamo kot lezbični in gejevski film. Moj namen je predvsem govoriti o tovrstnem filmu skozi reprezentacije likov in narativnih postopkov. Torej, film tudi kot odraz stanja in družbenega odnosa do homoseksualnosti. Zanimalo me bo zlasti, kako so se spreminjale podobe gejev in lezbijk v filmu. Posredno želim tudi odgovoriti na vprašanje, zakaj je sploh pomembno govoriti o gejevskem in lezbičnem filmu, zlasti zato, ker je vedno znova slišati pripombe, češ da je določen film »samo« dober ali slab, le zakaj bi ga potem delili glede na tematiko. Ampak ta delitev je bila vseskozi navzoča, že zaradi načina prikazovanja gejevskih in lezbičnih vsebin, ki so bile pogosto neposredno cenzurirane; bodisi izbrisane bodisi prikazane z moralno obsodbo, ki je nemalokrat pomenila poduk v obliki smrti homoseksualnega junaka oziroma junakinje.

O sami zgodovini oziroma začetkih gejevskega in lezbičnega filma si lahko ogledamo film *The Celluloid Closet* avtorjev Roba Epsteina in Jeffreyja Friedmanna iz leta 1996. Film pri naša izseke iz hollywoodskih in severnoameriških filmov. Veliko izsekov je komične narave.

Posebno zgodovino lezbičnega in gejevskega filma pišejo tudi festivali, ki potekajo tako rekoč po vsem svetu. Začeli so se kot aktivistični projekti, kot del prikazovanja gejevske in lezbične kulture, tudi v edukacijske namene. Tudi na prvem festivalu Magnusa za socializacijo homoseksualnosti (Ljubljana, 1984) so prikazovali filme. Tako je nastal današnji festival gejevskega in lezbičnega filma, ki bo konec leta 2007 že triindvajseti. To je menda celo najstarejši tovrstni festival v Evropi, ki ima tudi izjemno pestro zgodovino. Začel se je v prostorih starega K4 in Galerije Škuc, potem je bil dolga leta v Cankarjevem domu, od koder je bil izločen s pojasnilom, da bo Cankarjev dom odslej prikazoval filme s splošnimi tematikami, ki naj bi zajemale tudi homoseksualne teme. Potem je festival potekal v Kapelici na Kersnikovi 4, končno v Kinoteki in po njeni obnovi je zdaj udomačen v Kinodvoru. Vsako leto je prikazanih več kot trideset filmov; dolgih, kratkih, dokumentarnih in igranih. Proračun okoli 2 do 2,5 mio SIT, kar je seveda smešno malo in festival še dodatno potiska v gverilski položaj.

Prizor iz filma *Mädchen im Uniform*

Večno vprašanje novinarjev, zlasti heteroseksualnih gledalcev in gledalk, pa tudi določenega dela javnosti, je: Komu je namenjen ta festival? Zakaj getoizirati filmsko umetnost v posebnem festivalu, češ da si tako programa ne morejo ogledati tudi sleherniki in slehernice, ki niso del gejevske-lezbične populacije? Festival je seveda namenjen ljubiteljem filma, še posebno pa gejevskemu in lezbičnemu občinstvu, ki ima tako možnost vsaj začasno bivati oziroma se gibati v nekem sebi lastnem (sub) kulturnem okolju, spoznavati filme, ki jih sicer ne bi imela priložnosti videti, pomemben pa je tudi socializacijski učinek dru-

ženja in občutka skupnosti, še pomembnejše: občutka varnosti v »naši« skupnosti. In, resnici na ljubo, brez tovrstnega festivala veliko filmov pri nas sploh ne bi videli ali pa bi se njihov posebni pečat izgubil v toliko opevani »splošnosti«, ki menda do nikogar ne more biti mačehovska.

Obdobje družbenega mraka

Začenjamo s temačnimi šestdesetimi leti prejšnjega stoletja, ko so nastajali filmi, ki so lezbilstvo, pa tudi moško homoseksualnost prikazovali kot nekaj absolutno negativnega in destruktivnega. Toda še preden se spustimo v mračne vode, velja omeniti starejši, izvrsten nemški celovečerni film *Mädchen im Uniform* - *Dekleta v uniformi*, ki ga je leta 1931 posnela Leontine Sagan. Gre za lezbično romanco, postavljeno v tipično okolje dekleškega internata. To je eden prvih zvočnih filmov, ki eksplicitno prikazuje žensko homoseksualnost. Manuela je živahna, a tudi občutljiva najstnica, ki jo po materini smrti pošljejo v dekleški internat za hčere nemških častnikov pred prvo svetovno vojno. Pruska ravnateljica gospodična von Nordeck upravlja šolo s trdo roko, v prepričanju, da bosta disciplina in lakota utrdili značaj deklet. Zato ni presenetljivo, da se tudi Manuela, podobno kot vsa druga dekleta, strastno zaljubi v mlado učiteljico von Bernburg, ki verjame, da je za razmerje med učiteljico in učenkami najpomembnejše, da dekleta v učiteljici vidijo zaupno prijateljico. Toda preplet čustvenega in institucionalnega pritiska skorajda pripelje do tragedije. Manuela naredi »napako«, saj svoje ljubezni do učiteljice ne zmore skrivati, še več, javno jo oznani na šolski zabavi vpričo gostov in učenk. Ozrače pruske avtoritarnosti, ki obdaja dogajanje v šoli, je prikazano tako odlično, da je bil film razumljen tudi kot napad na nemški militarizem, v času tretjega rajha pa ga je Goebbels prepovedal. Šele pozneje se je vse več pozornosti namenjalo tudi diskretni, vendar prepričljivi obravnavi lezbilstva v filmu, tako da je postal pomemben tudi za zgodovino lezbičnega filma, zlasti kot stvaritev, ki ljubezni med ženskami ne označi za odklon, ki ga je treba kaznovati z nesrečnim koncem.

Večina filmov, o katerih bomo spregovorili v tem poglavju, pa homoseksualno ljubezen razume kot skorajda prekletstvo, kar je bilo nedvomna preslikava družbenih stališč in še več – hkrati pa tudi edina možnost, saj se je o tem fenomenu smelo govoriti le tako, da se ga je obsodilo v skladu s prevladujočim stališčem. Eden zelo tipičnih tovrstnih filmov je *Children's Hour* – *Ura otrok*, režija William Wyler, ZDA 1961, igrata Audrey Hepburn (Karen) in Shirley MacLaine (Martha). Adaptacijo je po svoji drami naredila Lillian Hellman. *Ura otrok* je pripoved o dveh škotskih vzgojiteljicah, lastnicah dekleškega internata, v prvem desetletju 19. stoletja, ki sta bili obtoženi lezbilstva. Tega ju sprva lažno obtoži gojenka, zgroženi starši pa iz

šole izpišejo vse otroke, ne da bi sprva kar koli pojasnili. Ko se razve za njuno »sramoto«, ostane sama v hiši, povsem izolirani in javno ožigosani kot kužni prestopnici. Nazadnje Martha Karen izpove ljubezen, Karen je šokirana in meni, da je prijateljica samo pod vplivom javnega pritiska in obsojanja. Ko gojenka prizna svojo laž, je že prepozno, kajti Martha se v svoji sobi obesí. Film je bil nominiran kar za pet oskarjev, dobil ga je le za najboljšo fotografijo.

Film, ki delno že prebija težko zaveso molka in obsodbe, je *Victim – Žrtev*, režija Basil Dearden, ki je nastal istega leta, torej leta 1961, v Veliki Britaniji. Obravnava ravno tako tematiko skrivanja in govori o gejih, ki so specializiranim izsiljevalcem pripravljeni plačati za molk. Toda tu gre že za neko pozitivno, izjemno napredno sporočilo za svoj čas, kajti glavni junak, poročni odvetnik Melville Farr (Dirk Bogarde), se upre izsiljevalcu, ki mu grozi z objavo fotografij, na katerih sta Farr in njegov mlajši ljubimec, ki je pozneje naredil samomor. Potem Farr najde še druge geje, ki jih je izsiljeval isti človek. Sodeluje z naprednim policijskim inšpektorjem, ki razume, da tako imenovani protisodomitski zakon koristi le umazanim izsiljevalcem. Previdnostno potezo režiserja je razbrati v navidezno srečnem koncu, ko se Farr skupaj s svojo ženo, ki je ne namerava zapustiti in mu stoji ob strani, odloči za sodni proces.

Zelo znan film iz temačnih šestdesetih je še *Killing of Sister George – Ubijanje sestre George*, režija Robert Aldrich, GB/ZDA, 1968. June Duckridge (igra jo Beryl Reid) je postarana igralka, ki igra v neki limonadi. Njen lik hočejo ubiti – od tod naslov Ubijanje sestre George – tudi zato, ker June postaja vse bolj razvpita in sitna alkoholičarka. V življenju se ubija tudi zaradi težav z mlado ljubico Baby, igra jo Susannah York, ki se je zagledala v drugo žensko. Film vsebuje sicer precej stereotipov o naravi lezbičnega razmerja, vendar pa je Aldrich tudi izvrsten poznavalec zank v človeških odnosih. Odlomek, v katerem gresta June in Baby na lezbično maškarado, je pomemben tudi zato, ker je posnet v resničnem londonskem lezbičnem klubu konec šestdesetih in ima tako tudi dokumentarno vrednost.

Nekorektna sedemdeseta in postStonewallsko obdobje

Kontroverzen ameriški režiser William Friedkin je leta 1970 začel novo desetletje s filmom *Boys in the Band – Fantje iz skupine*, ki ga je posnel po uspešnem dramskem delu. Stvaritev je zelo tipična za tisti čas, ko je podoba homoseksualca karikatura in hkrati obžalovanja vreden lik. Sedemdeseta so tudi obdobje preboja gejevskega in lezbičnega gibanja, ki je tedaj izhajalo iz stališča, da so homoseksualci enaki heteroseksualcem, skratka na poudarjanju enakosti. Tema Friedkinovega filma je rojstnodnevna zabava prijateljske gejevske družbe in posebna dinamika med njimi. Michael priredi zabavo za prijatelja Harolda. Na zabavo po naključju pride heteroseksualec Allen, njegov nekdanji sostanovalec, ki ga je pred tem klical in prosil za pogovor. Allen je zastopnik heteroseksualne družbe, ki nepričakovano vstopi v »pedrski brlog« in doživlja presenečenja zaradi njihovega obnašanja, še zlasti poženščenega udeleženca zabave.

Michael, ki je sicer nehal piti, se tokrat napije in pijan postane smrtonosno ciničen. Predlaga igro, v kateri naj bi vsak poklical moškega, ki ga je v življenju najbolj ljubil. Tisti, ki mu bo to tudi povedal, dobi največ točk. Prisili tudi Allena, ki trdi, da nikoli ni bil zaljubljen v moškega. Na koncu Allen le pokliče, vendar svojo ženo. Vsi odidejo, zabava je pokvarjena, pijani Michael se razjoče in reče na koncu, če bi le lahko imeli radi sami sebe. »Pokaži mi srečnega homoseksualca in pokazal ti bom veselo truplo.« – *Show me a happy homosexual and I'll show you a gay corpse*.

Naslednji, družbeno-kritičen in avantgarden film iz istega leta je *Nicht der Homosexuelle ist pervers, sondern die Situation, in der er lebt* – *Ni perverzen homoseksualec, temveč družba, v kateri živi*, režija Rosa von Praunheim, Nemčija, 1970. To je avantgarden film, v katerem je off komentar o položaju homoseksualcev v svetu. Holger Mischwitzky iz Latvije, ki si je nadel imel Rosa, je posnel več kot petdeset filmov. Omenjeni film je izredno pomemben za tako imenovano novo nemško gejevsko gibanje, po njegovem prikazovanju v nemških mestih je nastalo več kot petdeset političnih gejevskih skupin po vsej Nemčiji. Praunheim je nedvomno eno velikih imen gejevskega filma, kot recimo tudi Fassbinder, ki se je pri svojih filmih zelo osredotočal na odnose v sami skupnosti, med samimi geji, glede na nestrpno družbo. Recimo *Leto trinajstih lun* (1978), *Fox in njegovi prijatelji*, *Grenke solze Petre von Kant*, *Querelle* (1982). Praunheimov film je izjemen primer tega, kako lahko umetnina s svojim angažmajem celo neposredno vpliva na ozaveščanje diskriminirane populacije.

Še en Nemec se je lotil posneti film z insajderske pozicije, ki neposredno in tudi politično nagovarja filmsko občinstvo. Leta 1980 je Frank Ripploh, nekdanji učitelj in potem filmar posnel film *Taxi zum Klo* – *Taksi do stranišča*. Pristop je zelo avtobiografski, osebnoizkustveni. Frank živi dvojno življenje, podnevi je učitelj, živi navidezno monogamno življenje s stalnim partnerjem Berndom, sam pa je promiskuiteten in ponoči hodi v klube in po štrikališčih, oblečen v usnje. Poudarjen je klic po svobodi, da ješ, piješ in živiš seksualnost po svoji izbiri. Slednjič po neki pustni zabavi, kjer se resno spre s svojim partnerjem, pride zjutraj učiti v šolo, še vedno oblečen v maškaro - Turkinjo. Izgubi službo in postane filmar. *Taksi do stranišča* pravzaprav govori že o samem gejevskem razmerju, o konfliktu med dvema različnima predstavama o skupnem življenju.

Novo desetletje je zopet zaznamoval izdelek kontroverznega Williama Friedkina, ki je leta 1980 posnel razvpiti film *Cruising* – *Vabo*. To je psihološka kriminalka o morilcu, ki pobija homoseksualce na gejevskih zbirališčih, najdeva jih po seksklubih in v parkih, kjer štrikajo. Policistu, ki ga igra Al Pacino, ne preostane drugega, kot da se izdaja za geja in se poda na lov za storilcem. Nazadnje se začne sam potapljati v ta svet. Zaradi enostranskega prikaza gejevskega nočnega življenja, ki je demoniziral geje, je film zbudil nezaslišano ogorčenje med gejevsko populacijo v ZDA, ki je bila že organizirana v poststonewallskem gibanju.

Ljubezen kot vsaka druga

Kot strela z jasnega (1983) je francoski film, ki se začne na koncu druge svetovne vojne, ko Lena (Isabelle Huppert) spozna moškega, ki jo s poroko reši taborišča. Ostaneta skupaj, imata dve hčeri, živita vsakdanje meščansko življenje. Mož je skrben družinski oče, ima avto-delavnico in verjame, da je ženino mesto doma. Dokler ona ne spozna ravno tako poročene Madeleine (Miou-Miou). Film je zelo subtilen, njuno zaljubljanje poteka počasi, prepričljivo. To se jima pač zgodi in po številnih težavah, tako med njima, kot zaradi Leninega moža, le zaživita skupaj. Film pa je posnela Lenina hči.

Kanadski film *Anne Trister* leta 1986 je posnela Lea Pool in zanj je dobila tudi berlinskega zlatega medveda. Anne je Izraelka, ki pride živeti v Kanado in dobi staro tovarno, ki jo poslika. Zbližuje se s psihologinjo Alix, ki se ukvarja s problematično deklico Sarah, ta pa simbolizira tudi Annine težave. Obe sta v zvezi z moškim in tudi njiju medsebojna zaljubljenost preseneti. Konec je nedefiniran. Anne nenapovedano odide v Izrael in Alix v pismu pošlje puščavski pesek.

Ti filmi govorijo o tem, da se lahko to vsakomur zgodi, da homoseksualni in heteroseksualni svet nista tako zelo ločena drug od drugega. V tem kontekstu bi lahko omenili še gejevski film *Maurice*, režija James Ivory, GB, 1987., ki se sicer dogaja med Clivom in Mauriceom v povojni Angliji. Zaljubila sta se v Cambridgeu, Clive se potem zavestno odloči za poroko, Maurice pa je še vedno zaljubljen. Slednjič se zaplete s fantom, ki je na družbeni lestvici nekaj klinov nižje.

Kot kontrast filozofiji, da gre »samo za ljubezen«, velja omeniti politično nekorekten film *Kamikaze Hearts*. Igrani dokumentarec je snemala ameriška underground režiserka Juliet Bashore, in sicer v letih 1986–1989. To je filmski portret o življenju dveh lezbijk, Tigr in Mitch, ki v filmu igrata sami sebe. Sta natančno takšni, kakršne »lezbijke niso«, glede na zahteve politično korektnega prikazovanja lezbičnega življenja in boja proti stereotipom o lezbijkah. Tigr in Mitch sta zvezdi pornografskih filmov, zaljubili sta se na snemanju in se domislili, da bi odkrito spregovorili o lezbilstvu, pornografiji in narkomaniji. Tigr je ambicioznejša polovica zgubljenega lezbičnega para, ki jo zanima tudi snemanje s kamero, je pa tudi potrjena horsarka, ki je navlekla še svojo drago. Skratka – lezbični dokumentarec z ne ravno optimističnim »sporočilom«. Pa vendar ga tudi mainstream ideologija ne bi vzela za svojega. Verjetno je ravno to prednost tega dokumentarca, da namreč vztraja pri svoji umazani zgodbi, ki je skorajda nihče ne more vzeti za svojo.

Mona Lisa, režija Neil Jordan, GB, 1986, je ravno tako film, ki lezbilstva in odnosov nasploh ne obravnava iz najsvetlejšje perspektive. Začne se nepredvidljivo, ko George pride iz zapora in njegov kriminalni šef mu da opravek šoferja, ki prevaža prostitutko Simone za visoko družbo. V začetku se sovražita, George ima sebe za poceni človeka, ki mimogrede užali Simone, ker je temnopolta. A potem se zblížata in Simone mu pove, da pogreša svojo mlado prijateljico Cathy, s katero sta se skupaj prodajali. George ji pomaga, da bi jo našla na nočnih ulicah Londona. Slednjič jo najdeta in Georgea čaka veliko neprijetnih resnic, in sicer, da je Simone narkomanka Cathy iskala zato, ker sta bili nekoč ljubici. Zadrego med Georgeom in Simone razreši prihod mafijskega šefa, ki sta se mu izmuznila, in na koncu strelski obračun.

Torch Song Trilogy je leta 1988 režiral Paul Bogart po uspešni broadwayski predstavi. Newyorški umetnik Arnoldu Beckoff, ki poskuša preživeti kot kraljica preobleke, ves čas pa ima težave v razmerjih. Njegov prvi pomembni partner je skriti gej, ki se poroči, drugega partnerja pa mu ubijejo na ulici. Gejevske vezi so odlično vpete in prepletene v druga razmerja, glavni junak pa ima zlasti ves čas težave z oblastno materjo. Zelo slovit je prizor, ko se spreta na judovskem pokopališču, ko mati žaluje za svojim pokojnim možem, Arnold pa za umorjenim ljubimcem. Mati mu očita nezaslišano nespoštovanje, ker žaluje za nekim fantom, in to primerja z njeno žalostjo za očetom. Tukaj se Arnold upre, kar mu daje tudi možnost večje osvoboditve nasploh.

Razpršena devetdeseta in igre s spolom

Basic Instinct – *Prvinski nagon* o Catherine Tramell – Sharon Stone, leta 1992 posnel Paul Verhoeven. Lezbijke iz *Prvinskega nagona* so preračunljive, morilske (vsaka je ubila že vsaj enega človeka), napadalno seksapilne in – kar je najbolj zanimivo – pravzaprav nobena od njih ni lezbijka, saj se vse nenehno dajejo dol z moškimi in z njimi ustvarjajo pomembne, sicer ravno tako destruktivne vezi. Film je povzročil ogorčenje in proteste lezbično-gejevske skupnosti v ZDA in bojkot, odzivi so bili podobni kot na Friedkinovo *Vabo*. Nastajale so tudi

polemike o tem, ali se sme od filma zahtevati, da je politično korekten, ali pa je tak nekorekten film zavestna manipulacija močnejših z življenji tistih na obrobju.

Fried Green Tomatoes – Ocvrti zeleni paradižniki, režija Jon Avnet, ZDA, 1991, po literarni predlogi. Iz romana o družinski sagi je izbran del, ki je zelo lezbičen, vendar so se filmski ustvarjalci izognili poimenovanju tega.

Three of Hearts – Tri zaljubljena srca, režija Yurek Bogayevicz, ZDA, 1993, prepletanje homo in strejt zgodb in odnosov, ena od zaljubljenih src je namreč biseksualka. *Threesome – V troje*, režija Andrew Flemming, ZDA, 1994. O študentskih prijateljih, homoseksualec, strejt tip in strejt ženska.

When I'm 64 – Ko jih imam 64, režija Jon Jones, Anglija, 2004. Učitelj latinščine Jim se upokoji in tako zapusti šolo, na kateri je prebil vse življenje. Ne da bi gledal nazaj, hoče v življenju doživeti še dvojce: videti svet in se zaljubiti. V njegovo življenje vstopi Ray, ovdoveli taksist in nekdanji nogometni huligan, ki je zaslužjen v družini svojega sina. Družinski člani mu pomagajo zlasti tako, da ga v njegovo dobro nadzorujejo. Ostarela prijatelja skupaj poskušata najti kaj več, morda celo »preveč«. Ko se Jim zaljubi v Raya in mu to tudi da vedeti, se mora Ray spopasti tako s svojimi predsodki do homoseksualnosti kot tudi z nasprotovanjem njegove hčere in sina, ki mu branita takšno zvezo na stara leta.

V pričujočem prispevku se izogibam novejših hollywoodskih filmov, na primer *Boys don't Cry – Fantje ne jočejo*, *Monster - Pošast*, *Brokeback Mountain – Gora Brokeback* in slednjič nazadnje *Notes on a Scandal – Zapiski o škandalu*. Morda o *Zapiskih* toliko, da je zopet sprožil razprave o tem, kakšna je pravzaprav vloga prikrite lezbijke in starejše učiteljice, ali je to ponovno demonizacija njene spolne usmerjenosti ali pa denimo izraz žive seksualne želje starejše ženske.

V devetdesetih je nastalo tudi veliko filmov, ki se dotikajo problematike aidsa in okuženosti. Eden prvih je bil *Longtime Companion – Dolgoletno prijateljstvo*, režija Norma Rene, ZDA, 1990, ki širjenje te bolezni prikaže skozi umiranje gejev, njihova razmerja pa nam približa kot zelo romantična in bolj kot ne monogamna. Drznejša in manj patetična filmska dela s temo aidsa so začela nastajati seveda šele pozneje, ko sta poznavanje te bolezni, zlasti pa analiza njene družbene vloge, omogočila raznovrstnejše prijeme.

Tako *Smešni Feliks*, francoski film iz leta 2000, govori o temnopoltem Feliksu, ki se odpravi iskat očeta v Marseille, na poti pa spoznava druge ljudi, ki simbolno predstavljajo njegove družinske člane. Da ima aids, izvemo le po tem, da redno jemlje tablete, sicer njegovo zdravstveno stanje nikoli ni izpostavljeno.

Za konec morda še nekaj o vprašanju angažmaja posebnega gejevskega in lezbičnega filma. Edukacijski namen je seveda zelo pomemben, v tem pogledu imajo ključno vlogo dokumentarni filmi o razkritju, nasilju in drugih oblikah homofobije, ki jih doživljajo lezbijke in geji, ali pa kratko malo prikazujejo vsakdanje življenje lezbijk in gejev, biseksualcev ali transspolnih ljudi. Tako so v vsaki zahodni državi zagotovo že posneli dokumentarec o zgodovini gejevskega in lezbičnega vsakdana in gibanja. Veliko dokumentarcev govori o varnem seksu, tudi o prostituciji, o otrocih gejev in lezbijk in podobnem. Leta 2005 je bil tudi na slovenskem festivalu prikazan kontroverzen film *The Gift – Darilo*, ki ga je režirala Louise Hogarth, ZDA, 2001/2002. Odkrito spregovori o novem fenomenu, in sicer o gejih, ki se namerno okužijo ali pa se na srečanjih oziroma seks zabavah držijo pravila »Don't ask, don't tell – Ne sprašuj, ne govori«. Posamezniki, ki uporabljajo to prakso, so v veliki večini brez obžalovanja govorili o svoji odločitvi, da jih okužba ne zanima več, da se nočejo več ukvarjati

s tem, ali so okuženi ali ne, in da jih je odločitev za tvegani seks odrešila strahu pred okužbo. Film je seveda sprožil veliko polemik in obsojanja, vprašanj o tem, koliko in kdaj je človek v resnici odgovoren za svoje zdravstveno stanje, zlasti pa za njegovo »namerno« izpostavljanje in slabšanje. Ravno zaradi pereče teme, ki se slednjič dotakne zelo globalnih vprašanj o mejah človekove svobode in pravice do razpolaganja s svojim telesom, režiserka po vsakem predvajanju filma svetuje pogovor.

Za konec devetdesetih, zlasti pa za 21. stoletje, je značilen tudi razcvet nacionalnih gejevskih in lezbičnih kinematografij, z manjšim zaostankom v državah nekdanje Vzhodne Evrope. Pod manjši zaostanek bi lahko zapisali tudi slovensko ustvarjalnost na tem področju, razen prvega poskusa v tej smeri, ko je bil leta 2002 na 18. festivalu lezbičnega in gejevskega filma predvajan kratek film *Pozdrav iz sestrskih republik*, dokumentarni trojček iz nekdanjih sestrskih republik Srbije, Hrvaške in Slovenije nam predstavlja politično gejevsko in lezbično gibanje, tako rekoč »homoseksualnost na ulici«, kot je nekoč Nataša Velikonja poimenovala teoretski sklop v reviji ČKZ. V trojčku je videti kratke dokumentarne posnetke s Parade ponosa lezbijk in gejev v Beogradu, Zagrebu in Ljubljani v letu 2001, ko so tri republike nekdanje Jugoslavije začele organizirati Parade ponosa lezbijk in gejev, zaradi katerih so se spričo odzivov javnosti vzpostavile nove, *sestrske* vezi med populacijo GLBT nekdanje skupne države. Grobo pretrgani in krvavi prvi beograjski Pride iz leta 2001 prikazuje nagrajeni dokumentarni film *Mentalitet* režiserja Stefana Orlandića Stojanovskega, dokumentarne posnetke strogo zavarovane prve parade v Zagrebu v letu 2002 so zmontirali sodelavci zagrebskega kluba Mama, videoposnetke z druge ljubljanske parade pa sodelavci in sodelavke kluba ŠKUC-Tiffany.

Filmi

Mädchen im Uniform, r. Leontine Sagan, Nemčija, 1931

Victim – Žrtev, r. Basil Dearden, GB, 1961

Children's Hour – Ura otrok, r. William Wyler, ZDA, 1961

Killing of Sister George – Ubijanje sestre George, r. Robert Aldrich, GB/ZDA, 1968

Boys in the Band – Fantje iz skupine, r. William Friedkin, ZDA, 1970

Nicht der Homosexuelle ist pervers, sondern die Situation, in der er lebt – Ni perverzen homoseksualec, temveč družba, v kateri živi, r. Rosa von Praunheim, Nemčija, 1970

Cruising – Vaba, r. William Friedkin, ZDA, 1980

Taxi zum Klo – Taksi do stranišča, r. Frank Ripploh, Nemčija, 1980

Coup de foudre – Kot strela z jasnega, r. Diane Kurys, Francija, 1983

Anne Trister, r. Lea Pool, Kanada, 1986

Kamikaze Hearts, r. Juliet Bashore, ZDA, 1986

Mona Lisa, r. Neil Jordan, 1986

Maurice, r. James Ivory, GB, 1987

Torch Song Trilogy, r. Paul Bogart, ZDA, 1988

Longtime Companion – Dolgoletno prijateljstvo, r. Norma Rene, ZDA, 1990

Fried Green Tomatoes – Ocvrti zeleni paradižniki, r. Jon Avnet, ZDA, 1991

Three of Hearts – Tri zaljubljena srca, r. Yurek Bogayevicz, ZDA, 1993

When I'm 64 – Ko jih imam 64, r. Jon Jones, Anglija, 2004

Katalogi Festivala gejevskega in lezbičnega filma v Ljubljani 1988–2006